

Balázs Ferenc

HÚSVÉT

Az emberek legtöbbszörének ez az ünnep nem egyéb, mint pár napos belélegzése az enyhe, tavaszi levegőnek, boldog megérkezése a tavaszi felszabadulásnak. Egyéb örömünk és reménységünk nincsen, mint a tél után a tavasz,

S lehetne egyéb?

Megváltást ígértek nekünk eleget. Olyant is, amiért dolgozni kellett s olyant is, amiben hinni kellett. De a munkára elégtelenek voltunk. Hinni pedig csak most tanulgat az emberiség. Céltudatos, értelmes, kitartó munkát végezni s hinni úgy, hogy az hegyeket mozdítsa el, nem voltunk képesek, nem vagyunk képesek.

Marad tehát a csodavárás.

Hátha megkönyörül rajtunk a végzet, az Isten, vagy akármi intező hatalmassága életünknek s megvált boldogságra, öröme, szabad életre? Ilyenkor húsvét táján be sokak szívét megbizsergeti ez a reménység!

Csak úgy, mint ezerkilencszáz évvel ezelőtt. Akkor is így várták a csodát. Várta az egész zsidó nemzet.

Vezetői - amint azt az igazság prófétái elkeseregtek - meghamisították a mértéket, elnyomták a szegényt, testi örömök kéjében fetrengtek. A nép maga pedig tudatlan és tehetetlen rabja volt urainak és saját erőtlenségének. Hol keressék a kivezető utat? A csodát várták, Isten küldöttjét, a Messiást, aki megszabadítsa őket a külső és belső szolgaságból!

Aztán született is valaki, s ott Galilea szelíd lejtőin szólni kezdett az emberekhez. Ő is ígért boldogságot. De nagy volt annak az ára. Csak az nyerhette meg, aki újjá tudott születni. A tiszta szívűeknek, a síróknak, a szegényeknek és az igazságért üldöztetést szenvedőknek ígérte csak a boldogságot. S a tiszta szívű nem volt könnyű megszerezni; a gazdagságról nehéz volt lemondani; alázatosan gyarlóságunknak megvallani lehetetlen volt. S az emberek közönyében belefuladt a legjobb szándék. Istenországának nem akadtak munkásai.

De ha dolgozni nem akartak Istenországáért, s még hinni sem tudtak benne; a Jézus halála után a csodát mégis tudták várni. Várták, hogy támadjon föl Jézus.

Talán, ha életre kelt volna a keresztfán kínos halált szenvedett Jézus, kész lett volna az emberiség őt követni munkában, hitben, szeretetben, a tökéletességre való törekvésben? Azért várta a feltámadást s azért várja a feltámadást most is olyan erősen az emberek sokasága, hogy amit elmulasztott, azt kipótolja?

Amit elmulasztott az emberiség s amit elmulasztottunk mi mindnyájan, azt csodák várása nélkül is kipótolhatjuk.

Figyelmeztessen bennünket ez a húsvéti ünnep arra, hogy a feltámadás csodáját magunkon kell végrehajtanunk. Halottakból váljunk élvekké. Csodavárók helyett legyünk Istenországának munkásai.

Szász Ferenc

AZ UNITARIZMUS LÉNYEGE

Unitarizmus. Ízlelgetem a fogalmat s rádöbbenek: ilyen közvetlen módon még sohasem tettem fel se magamnak, se másnak a kérdést: mi is a lényege hit- és életfelfogásunknak? Lehet-e és egyáltalán szabad-e vállalkozni arra, hogy "egy szóban csak" próbáljuk meg összefoglalni azt, ami, számomra legalábbis, "nyüzsgő" s "áradó", mint a lét (Radnóti)?

Lehet, hogy nem volna szabad, mégis megpróbálom, hiszen ez is az unitarizmushoz tartozik s talán nem is áll távol a lényegétől.

Kísérletemben abból indulok ki, hogy mi képezi a többi, általam többé-kevésbé ismert vagy éppen átél " -izmus" lényegét. Csak néhányat sorolok fel a bölcelet, teológia, művészet, a társadalmi-politikai élet tárgyköréből: idealizmus, materializmus, monoteizmus, politeizmus, dogmatizmus, liberalizmus, realizmus, szürrealizmus, kapitalizmus, fasizmus, szocializmus, kommunizmus. Rengeteg volna még, de azt hiszem, a felsoroltak elegendőek bebizonyítani azt, hogy minden "-izmus" esetében a fogalom lényegét a toldalékkal (-izmus) ellátott alapszó határozza meg, hordozza, a toldalék csupán az alapfogalom köré rétegződő, legtöbb esetben jól körülhatárolható, leírható (?), eszme- és jelképrendszerek és valóságselemek zárt vagy kevésbé zárt halmazát jelöli.

Az unitarizmus lényege tehát az "egy", az "unus, unitas" volna, legalábbis szerintem, itt kell keresnünk azt.

Ebben az esetben természetesnek vélem, hogy az "egy" fogalmát úgy tekintsük, mint amely túlmutat a maga pusztá számnévi mivoltán. (Az "egy"-re, mint határozatlan névmásra most gondolni sem merek!)

Az "egy" magyar nyelvű, legfontosabb főnévi értékű származékszavait *számba* véve, számomra a következők tűnnek most a legkifejezőbbeknek és leghasználhatóbbaknak: egyediség, egyéniség - egyesülés, egység - egyetem, egyetemesség. Ezeket is leszűkítve három, immár jelzői értékű vezérszóra építkezem a továbbiakban, megpróbálva előbbi állításomat igazolni, úgy közeledve az unitarizmushoz, mint a történeteiben megjelenő és létező valláserkölcsi eszme-, érték- és intézményrendszerhez.

E három vezérszó: egyetlen- egységes -egyetemes.

EGYETLEN

Az unitárius elnevezés (mint amelyből az unitarizmust közvetlenül származtathatjuk) a keresztény istenfogalom körüli teológiai küzdelemben a 16. sz. végi Erdélyben született. Első előfordulása 1600-ból ismeretes. Az "unitárius" jelző a Dávid Ferenc reformációi irányelvéhez hűségesen ragaszkodó, az istenség személyes egységét valló új reformációi irányzat követőinek önmegnevezése.

Templomaink külső és belső falain ilyen jelmondatok őrzik azóta is ezt a mozgalmas korszakot és szellemiséget: "EGY AZ ISTEN", "AZ EGYETLEN ISTEN TISZTELETÉRE". Ilyen, számomra különösen sokatmondó és naivságában is kedves felirattal is találkoztam egyik templomunk tornyán: "Csak egy az Isten". (Hányféleképpen is lehetne ezt hangsúlyozni, olvasni és érteni!)